

Sağlıklı işleyen bir denge ve denetleme için etkin, bağımsız ve tarafsız savunmanın önemine dikkat çekiyoruz:

SAĞLIKLI BİR DENGE VE DENETLEME SİSTEMİ AÇISINDAN BAROLARA İLİŞKİN DEĞİŞİKLİĞE DAİR ÖNERİLER

Demokratik bir hukuk devletinde yargı, yasama ve yürütmenin hukuka uygunluğunu denetler. Bu bakımdan yargı, sağlıklı bir denge ve denetleme sisteminin yaşamsal bir bileşenidir. Sağlıklı işleyen bir yargı sistemi aynı zamanda vatandaşın hak arama özgürlüğünün teminatı olarak toplumsal adaletin sağlanması noktasında da önemli işleve sahiptir. Yargının sav ve karar unsurlarının yanında bir diğer kurucu unsuru da savunmadır. Türkiye’de barolar ve baroların çatı birliği niteliğindeki Türkiye Barolar Birliği, yargı içerisinde savunmanın temsilcileri olan avukatların mesleki niteliklerinin yükseltilmesi, mesleki ahlakın ve saygınlığın korunması, hukukun üstünlüğünün ve hak arama özgürlüğünün sağlanması gibi önemli işlevlere sahip kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşlarıdır. Bu çerçevede, Denge ve Denetleme Ağı olarak baroların yürütme ve yasama erklerinden bağımsız ve etkin işleyişini sağlayacak düzenlemelerin, sağlıklı bir denge ve denetleme sistemi için yaşamsal olduğuna inanıyoruz.

Türkiye’de yargının savunma bileşenini düzenleyen temel kanun 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’dur¹. Avukatlık Kanunu’nun, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ile hukuk devleti kapsamında savunmayı daha adil, hızlı ve sağlıklı bir çalışma yapısına kavuşturacak biçimde değiştirilmesi çeşitli dönemlerde gündeme gelmiştir.² Son günlerde barolar ile

1. Bkz. ‘Avukatlık Kanunu’ <https://www.istanbulbarosu.org.tr/FooterContent.aspx?ID=26&Desc=Avukatlik%20Kanunu>

2. 2014 yılında Türkiye Barolar Birliği tarafından hazırlanmış

yürütme arasında artan kutuplaşma sonucu gündeme gelen baroların ve Türkiye Barolar Birliği’nin yapısına ilişkin kanun teklifi, 30 Haziran 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na sunulmuştur.³

Avukatlık Kanunu’nda öngörülen değişiklikler ve gerekçeleri

Söz konusu düzenleme incelendiğinde temelde iki önemli değişiklik göze çarpmaktadır. Bunlardan birincisi, aynı ilde birden fazla baronun kurulmasına olanak verilmesidir. Avukatlık yasasında bu değişikliklerle, avukat sayısı beş binden fazla olan barolarda asgari iki bin avukatın yazılı başvurusu ile o ilde yeni bir baro kurulabilecektir. Teklifin ikinci önemli unsur ise Türkiye Barolar Birliği delegasyon sisteminde öngörülen değişikliktir. Söz konusu değişiklikle, baro başkanı dahil her baronun, Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu’nda en az dört delegeyle temsili sağlanmakta, baroya kayıtlı her beş bin avukat için bir ek delegenin daha Genel Kurul’a

olan ‘Avukatlık Kanunu’nda Yapılması Gerekli Değişiklikleri Hazırlama Komisyonunun 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu Değişiklik Önerisine Çalışma Metni’ bu çerçevede hazırlanmış bir öneridir. <https://www.barobirlik.org.tr/dosyalar/duyurular/avkanunundayapilacakdegisiklikler.pdf>

3. Bkz. ‘Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’ <https://www.tbmm.gov.tr/d27/2/2-2999.pdf>

seçileceği belirtilmektedir. Ayrıca teklifle, Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu'nun olağanüstü toplantılarında seçim yapılma olanağı ortadan kaldırılmaktadır. Teklifin gerekçe bölümünde, yapılan değişikliklerle avukat sayısı fazla olan barolarda baro hizmetlerinin daha sağlıklı yürütülmesine vurgu yapılmaktadır. Bununla beraber Türkiye Barolar Birliği'nin delegasyon yapısının, temsilde adalet ilkesi çerçevesinde iyileştirilmesinin ve daha demokratik bir yapıya kavuşturulmasının amaçlandığı belirtilmektedir.

Demokratik ülkelerde baroların yapısı

Yargının temel unsurlarından biri olan savunmanın meslek kuruluşları olarak baroların etkin işleyişi sağlıklı bir denge ve denetleme sisteminin vazgeçilmez bir unsurudur. Dünyadaki çeşitli ülkeler incelendiğinde farklı isimler altında avukatların meslek kuruluşları çeşitli şekilde örgütlenmişlerdir. Kıta Avrupa'sındaki demokratik ülkelerde yargısal bölge tanımları farklılık gösterse de, aynı yargısal bölge içerisinde birden fazla baronun bulunduğu örnekler rastlanmamaktadır. Örneğin Almanya'da, her ne kadar eyaletlerde birden fazla baro bulunsada, yargı bölgeleri olarak bakıldığında bir yargı bölgesinde birden fazla baro bulunamamakta ve avukatların kendi yargı bölgelerindeki barolara üyelik zorunluluğu bulunmaktadır. Benzer şekilde, Fransa'da da şehir bazında birden fazla baro bulunabilse de, yargı bölgeleri ölçeğinde bir yargı bölgesinde birden fazla baro bulunamamaktadır. Eyalet sisteminin geçerli olduğu ve farklı dillerin konuşulduğu Belçika'da da 3 farklı barolar birliği bulunmasına rağmen, aynı şehirde birden fazla baro bulunamamaktadır. Anglo-sakson ülkeler bu açıdan kıta Avrupası ülkelerinden farklılık göstermektedirler. Örneğin İngiltere'de, Türkiye'deki yetkilere sahip olmayan baro benzeri örgütlenmeler bulunmakta ve avukatların bu örgütlere üyeliği zorunlu tutulmamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde de bazı eyaletlerde çoklu baro sisteminin uygulandığı görülmektedir. Karşılaştırmalı bir perspektiften incelendiğinde ve yargı bölgeleri ölçek alındığında, çoklu baro uygulamasının bir norm olmaktan ziyade bir istisna olduğu görülmektedir.

Gündemde olan yeni düzenlemenin tepkisel bir şekilde gündeme alınmış olması ve

baroların, muhalefet partilerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve uzmanların tekfin hazırlanma süreçlerine dahil edilmemesi, teklifin amacına yönelik yoğun tartışma ve protestolara neden olmaktadır. Konunun temel paydaşı olan barolar, dört temel noktada TBMM'ye sunulan teklifi eleştirmektedirler:

1. Çoklu baro sisteminin, avukatların bağımsız ve tarafsız duruşuna olumsuz etkileri ve yargının savunma ayağının siyasallaşması ve bölünerek parçalanması;
2. Türkiye Barolar Birliği'nin delegasyon yapısında yapılan değişikliklerle ve çoklu baro düzenlemesiyle yürütmenin barolar ve Türkiye Barolar Birliği üzerindeki kontrolünün artması;
3. Aynı ilde aynı yetkilere sahip birden fazla baronun, yetki bölünmesine yol açarak meslek eğitimini olumsuz etkilemesi ve mesleki ahlak ve etik kurallarını önemsizleştirilmesi;
4. Baroların, Avukatlık Kanunu'nun 76. maddesinde⁴ belirtilen insan haklarını ve hukukun üstünlüğünün koruma yükümlülüklerinin sekteye uğraması;
5. Hak arama özgürlüğü çerçevesinde hak arayan kişilerin ve hak arama olanakları kısıtlı olan kişilerin (örneğin şiddet gören kadınlar ya da istismara uğrayan çocuklar) bağımsız avukatlara erişiminin zorlaşması.

Sağlıklı işleyen bir denge ve denetleme sistemi içerisinde yargının temel bileşeni olan etkin savunma için atılması gereken adımlar

Denge ve Denetleme Ağı olarak; etkin işleyen, bağımsız ve tarafsız yargının sağlıklı bir denge ve denetleme sisteminin vazgeçilmez bir parçası olduğunu düşünüyoruz. Yargının üç temel bileşeninden biri olan savunmanın meslek kuruluşları olan baroların, hukukun üstünlüğü

4. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Barolar" başlıklı 76. maddesinin 1. fıkrasına göre; "Barolar; avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlakını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmalarını yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır"

ve yargı bağımsızlığı temelinde etkin işleyişi, bireylerin hak arama ve adalete erişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Bununla beraber Avukatlık Kanunu'nun 76. maddesinde baroların görevleri içerisinde olan insan haklarının ve hukukun üstünlüğünün savunulması ve korunması yükümlülüğü, baroları etkin bir denge ve denetleme sisteminin önemli unsurları haline getirmektedir. Barolarla beraber, çoğulcu bir sivil toplumun önemli bir unsuru olan diğer meslek kuruluşlarının bağımsız yapısı, etkin bir denge ve denetleme açısından aynı ölçüde önemlidir.

alınmalıdır.

Bu çerçevede, barolarla ilgili düzenlemeye ilişkin atılması gereken temel adımlar:

- 1.** TBMM'ye sunulan ve baroların yapılanmasında ve avukatlık mesleğinin icrasında önemli etkileri olacak teklife, baroların, muhalefet partilerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve akademisyenlerin etkin katılımıyla son hali verilmelidir. Geline aşamada, TBMM Komisyonları etkin katılımın sağlanması için önemli bir kanal olarak gözükmektedir.
- 2.** Yargının savunma bileşeni olan avukatların meslek kuruluşları olan baroların ve onların çatı kuruluşu olan Türkiye Barolar Birliği'nin tarafsızlığı ve bağımsızlığı kuvvetlendirilmelidir. Bu çerçevede, baroların işleyişinin daha etkin hale getirilmesi, baroların mevcut bütünsel yapıları korunarak yapılacak düzenlemelerle gerçekleştirilmelidir.
- 3.** Türkiye Barolar Birliği'nin delegasyon yapısında yapılacak değişiklikler, az üyeli baroların Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu'nda temsilini arttırırken, çok üyeli baroların temsil kabiliyetini orantısız şekilde düşürmemelidir.
- 4.** Barolara Avukatlık Kanunu'nda verilmiş olan denge ve denetleme görevlerini sekteye uğratmayacak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
- 5.** Baroların, bireylerin hak arayışları temelinde etkin hizmet vermelerine engel olacak düzenlemelerden kaçınılmalı ve bu işlevlerinin daha etkin şekilde yerine getirilmesine olanak sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
- 6.** Yapılacak düzenlemenin avukatlık mesleğinin standartlarını daha ileri bir noktaya taşıması gerekmektedir. Mesleğin icrasındaki sorunların tespitinde ve giderilmesinde baroların ve diğer uzmanların görüşü

birarada.org

dengevedenetlemeagi@birarada.org

[DengeDenetleme](https://www.facebook.com/DengeDenetleme)

[DengeDenetleme](https://www.twitter.com/DengeDenetleme)